

Spółeczny obraz autyzmu

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Spółeczny obraz autyzmu

- » Ogromna większość badanych (83%) słyszała o autyzmie. Autyzm kojarzony jest przede wszystkim z życiem we własnym świecie, wycofaniem, zamknięciem i izolacją (36%).

-
- » Dobrze funkcjonująca osoba z autyzmem najlepiej realizowałaby się, zdaniem respondentów, w zawodach artystycznych (41%), dobrze odnajdywałaby się również pracując jako informatyk (23%) albo naukowiec (23%).

-
- » Zdaniem ogromnej większości ankietowanych (88%) osobom z autyzmem i ich rodzinom ciężko żyje się w społeczeństwie.

-
- » Opinie co do nastawienia społeczeństwa do osób z autyzmem są dość podzielone. W przypadku nastawienia do dzieci przekonanie, że jest ono życzliwe, nieznacznie przeważa nad opiniami, że jest niechętnie (46% wobec 43%). Z kolei w przypadku nastawienia do dorosłych osób z autyzmem niechęć – w opinii badanych – przeważa nad życzliwością (48% wobec 34%). Zakłopotanie (50%), współczucie (34%) i bezradność (30%), to, zdaniem respondentów, emocje najczęściej towarzyszące bezpośrednim kontaktom z osobami z autyzmem.

-
- » Ponad połowa badanych, którzy słyszeli o autyzmie, uważa, że wsparcie ze strony państwa dla osób dotkniętych tym zaburzeniem – zarówno dzieci, jak i dorosłych – jest niewystarczające, jedynie nieliczni (odpowiednio 6% i 4%) sądzą, iż jest ono dostateczne. Mniej więcej dwie piąte ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

Najbardziej charakterystyczne dla autyzmu nieprawidłowości dotyczą trzech sfer: relacji społecznych, komunikacji i wzorca zachowań, cechującego się pewnym schematyzmem. Nasilenie trudności typowych dla autyzmu jest bardzo zróżnicowane, dlatego w odniesieniu do tego zaburzenia często używa się terminu *spektrum zaburzeń autystycznych*.

W ostatnich latach wzrosła częstość występowania zaburzeń należących do autystycznego spektrum. Pomimo bardzo wielu badań wciąż nie wiadomo, jak dochodzi do powstania tego zaburzenia, i co z tym związane – nie ma metody zapobiegania autyzmowi¹.

W związku ze zbliżającym się Światowym Dniem Wiedzy o Autyzmie (obchodzonym 2 kwietnia i rozpoczynającym Miesiąc Wiedzy o Autyzmie) postanowiliśmy zapytać o postrzeganie autyzmu, wiedzę na temat tego zaburzenia oraz o sytuację osób nim dotkniętych w społeczeństwie².

W ramach ogólnoswiatowej akcji *Na niebiesko dla autyzmu* niniejszy komunikat publikujemy w niebieskiej szacie graficznej.

CZYM JEST AUTYZM?

Ogromna większość badanych (83%) słyszała o autyzmie³. Z analiz wynika, że znajomość autyzmu w największym stopniu zależy od poziomu wykształcenia i wielkości miejscowości zamieszkania. O autyzmie słyszeli praktycznie wszyscy absolwenci wyższych uczelni (98%), ogromna większość ankietowanych z wykształceniem średnim (90%) i zasadniczym zawodowym (74%) oraz sześciu na dziesięciu (61%) respondentów z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym. Zaburzenie to znane jest ogromnej większości mieszkańców dużych (liczących od 100 tys. do 500 tys. mieszkańców) i największych (500 tys. mieszkańców i więcej) miast (odpowiednio 96% i 93%) i niespełna trzem czwartym (72%) mieszkańców wsi. Zauważyć można również, że o autyzmie rzadziej słyszeli respondenci znajdujący się w gorszym położeniu materialnym, a biorąc pod uwagę kryterium wieku – najstarsi ankietowani, w wieku 65 lat i więcej (67% o nim słyszało). O autyzmie częściej słyszały kobiety niż mężczyźni (86% wobec 79%).

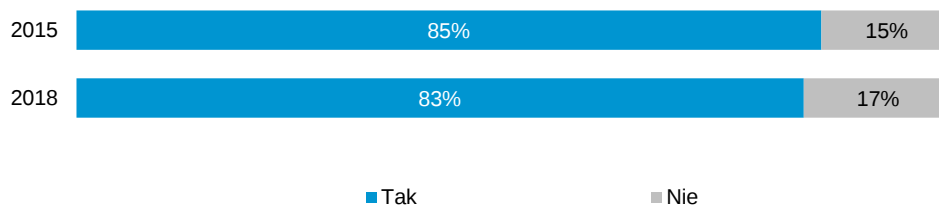
¹ Informacje na temat autyzmu zostały zaczerpnięte z publikacji: E. Pisula, *Autyzm. Przyczyny, symptomy, terapia*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2014.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (334) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 marca 2018 roku na liczącej 1092 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ O zespole Aspergera, zaburzeniu mieszczącym się w spektrum autyzmu, słyszało 40% badanych.

CBOS

RYS. 1. Czy słyszał(a) Pan(i) o autyzmie?

Ankietowanych zapytaliśmy, czy zetknęli się kiedyś z osobą mającą autyzm. Co setny badany (1%) zadeklarował, że jego dziecko (dzieci) ma (mają) autyzm, co jedenasty (9%) – że ma taką osobę wśród członków bliższej lub dalszej rodziny, a nieco ponad jedna piąta (22%) – że autyzmem dotknięty jest ktoś ze znajomych bądź dziecko znajomych. Więcej niż co czwarty ankietowany (28%) zna osobę lub osoby z tym zaburzeniem tylko z widzenia, a mniej więcej połowa (49%) zetknęła się z takimi osobami za pośrednictwem mediów, filmów czy literatury. Zaznaczyć jednak należy, że w naszym sondażu nie pytaliśmy o zdiagnozowane przypadki autyzmu – celem badania było zrekonstruowanie społecznego obrazu tego zaburzenia.

Ankietowanych, którzy słyszeli o autyzmie, poprosiliśmy o podanie spontanicznych skojarzeń związanych z tym zaburzeniem. Zapytaliśmy, jakie zachowania, według nich, charakteryzują autyzm. Po czym można poznać, że ktoś ma autyzm?

CBOS

RYS. 2. Czy mógłby/mogłaby Pan(i) w kilku słowach określić, jakie zachowania charakteryzują autyzm? Po czym można poznać, że ktoś ma autyzm?

Czy mógłby/mogłaby Pan(i) w kilku słowach określić, jakie zachowania charakteryzują autyzm? Po czym można poznać, że ktoś ma autyzm?

Własny świat, wycofanie, zamknięcie, izolacja	37%
Trudności w kontaktach z innymi	18%
Trudności w komunikacji	13%
Brak mowy, trudności w komunikacji werbalnej	6%
Brak/utrudniony kontakt wzrokowy, nieobecne spojrzenie	1,4%
Brak empatii, trudności w rozpoznawaniu emocji	1,4%
Trudności w komunikowaniu się – ogólnie	4,2%
Nadpobudliwość, pobudzenie, problemy z koncentracją	10%
Specyficzne, dziwne zachowania	9%
Niepełnosprawność intelektualna	7%
Ponadprzeciętna inteligencja, wybitne zdolności	6%
Inny wygląd, specyficzny wyraz twarzy	6%
Nadwrażliwość lub niedowrażliwość na bodźce, inne odczuwanie bodźców	5%
Niepełnosprawność ruchowa/fizyczna	4%
Zła koordynacja ruchowa, niezgrabne ruchy	3%
Trudności w dostosowaniu się do zasad życia społecznego	3%
Lęk przed innymi, otoczeniem	2%
Agresja, autoagresja	2%
Ograniczone obszary zainteresowań, niechęć do zmian	2%
Poczucie nieszczęścia, cierpienie	2%
Spokój, wyciszenie	1%
Choroba psychiczna	1%
Brak samodzielności życiowej	1%
Inność, trudność, tajemniczość	1%
Ogólniki – bardzo ciężka choroba	5%
Choroba, zaburzenie dziecięce	12%
Inne odpowiedzi	1%
Trudno powiedzieć	14%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli podać więcej niż jedną odpowiedź

Ogromna większość badanych potrafiła wymienić jakieś zachowania związane z autyzmem, jedynie 14% nie było w stanie podać żadnych skojarzeń, choć należy zaznaczyć, że nie wszyscy wymieniali cechy typowe dla autyzmu, myląc to zaburzenie – jak się wydaje – z innymi niepełnosprawnościami.

Autyzm kojarzony jest przede wszystkim z *życiem we własnym świecie*, do którego trudno innym dotrzeć, z wycofaniem, zamknięciem w sobie, izolacją. Osoby z autyzmem odbierane są jako stroniące od ludzi, samotne, wyobcowane, *nieobecne*, *wyłączone*. W sumie tego rodzaju skojarzenia podała ponad jedna trzecia badanych (36%). Kolejną kwestią – pod względem częstości wskazań – którą badani łączą z tym zaburzeniem, są trudności w kontaktach z innymi. Respondenci mówili w tym kontekście

o ograniczonym kontakcie lub o braku kontaktu z otoczeniem, generalnie – o trudnościach w budowaniu relacji z innymi, ograniczonej zdolności do wchodzenia w interakcje (18%). Pojawiały się też podobne wypowiedzi dotyczące *trudności z dostosowaniem się do warunków, oczekiwań społecznych*, problemów związanych ze stosowaniem się do ogólnie przyjętych zasad, norm społecznych, problemów wynikających z niezrozumienia reguł życia społecznego, trudności adaptacyjnych ujawniających się w codziennym funkcjonowaniu (3%). Warto dodać, że niekiedy to odcięcie od świata oraz unikanie kontaktów badani uzasadniali lękiem przed innymi oraz przed otoczeniem (2%).

Pojawiło się sporo wypowiedzi dotyczących kwestii ściśle związanych z kontaktami z innymi – *trudności w komunikacji* (13%). Respondenci mówili generalnie o problemach komunikacyjnych, trudnościach w wyrażaniu emocji, trudnościach w komunikacji werbalnej – *trudnościach w posługiwaniu się mową*, brakiem mowy, ograniczonych możliwościach wysławiania się, o zaburzonej lub specyficznej mowie oraz komunikacji pozawerbalnej. Część respondentów zwracała uwagę na *brak lub ograniczony kontakt wzrokowy*, na unikanie kontaktu wzrokowego, na *nieobecne, puste spojrzenia*, *dziwne oczy*, *kierowanie wzroku w jakiś punkt*. Niektórzy ankietowani mówili o braku empatii, *braku umiejętności odczytywania emocji na twarzach innych*, o niezrozumieniu emocji innych.

Relatywnie duża grupa badanych kojarzy autyzm z *nadpobudliwością ruchową*, z dużą impulsywnością, deficytami uwagi, problemami z koncentracją (10%). Trudno na podstawie tych odpowiedzi stwierdzić, czy respondenci ci mylą autyzm z ADHD, czy też mają na tyle dużą wiedzę o autyzmie, że wiedzą, iż nierzadko współwystępuje on z nadpobudliwością ruchową (choć nie jest to kryterium diagnostyczne autyzmu). Warto dodać, że autyzm bywa też łączony z bardziej gwałtownymi reakcjami – z agresją lub autoagresją (2%). Z kolei według niektórych charakteryzuje się on cechami przeciwnymi – spokojem czy wręcz nadmiernym spokojem, wyciszeniem, małą aktywnością (1%).

Co jedenastemu badanemu, któremu pojęcie autyzm nie jest obce, zaburzenie to kojarzy się ze specyficznymi, dziwnymi, nietypowymi zachowaniami, ze specyficznymi gestami czy ruchami (9%). Część mówiła o *dziwnych niekontrolowanych ruchach*, *powtarzaniu pewnych specyficznych czynności*, o *dziwnych niezrozumiałych dla otoczenia zachowaniach* – można przypuszczać, że mieli na myśli stereotypie ruchowe, które są charakterystyczne dla autyzmu. Niektórzy wspominali o specyficznym, odmiennym rodzaju zabawy dzieci z autyzmem.

Z deklaracji respondentów wynika, że autyzm bywa też kojarzony ze złą koordynacją ruchową, *niezgrabnymi, mało płynnymi ruchami*, z obniżoną sprawnością manualną (3%). Niektórzy autyzm wiążą z niepełnosprawnością ruchową, fizyczną (4%), myląc go, jak się wydaje, z innymi chorobami. Jeśli chodzi o kwestie związane z zachowaniem lub cechami zewnętrznymi, dostrzegalnymi na pierwszy rzut oka, to część respondentów wiąże autyzm ze specyficznym wyglądem – innym wyrazem twarzy, inną mimiką czy gestykulacją (6%).

Podając skojarzenia związane z autyzmem respondenci porównywalnie często wspominali o słabszym, gorszym rozwoju poznawczym, intelektualnym, *upośledzeniu umysłowym*, *otępieniu*, *niepełnosprawności umysłowej*, *trudnościach w nauce* (7%), co o ponadprzeciętnych, wybitnych zdolnościach i umiejętnościach (6%). Mówiąc o ponadprzeciętnych zdolnościach niektórzy

ankietowani podkreślali, że dotyczą one na ogół jednej dziedziny. W tym kontekście badani wspominali również o *przebłyaskach geniuszu, niebywalej inteligencji, twórczych umysłach*, o uzdolnieniach matematycznych oraz plastycznych.

Część respondentów mówiąc o kompetencjach poznawczych osób z autyzmem wskazywała na ograniczone obszary zainteresowań, obsesyjne zainteresowanie jedną dziedziną, fiksacje na wybranych zagadnieniach połączone z przywiązaniem do stałości i niechęcią do zmian. Inni zwracali uwagę na koncentrację na detalach, szczegółach, na pewną pedanterię osób z autyzmem oraz na ograniczoną zdolność do syntetyzowania informacji, na postrzeganie rzeczywistości jako *zbioru pojedynczych elementów nietworzących całości*. Według niektórych badanych autyzm charakteryzuje się brakiem wyobraźni, dosłownym rozumieniem przekazów, nierozumieniem żartów, ironii, metafor oraz *nieumiejętnością kłamania*. Te interesujące i bardzo specyficzne cechy autyzmu wymieniało w sumie 2% ankietowanych, którzy o nim słyszeli.

Pojawiały się również wypowiedzi nawiązujące do innego przetwarzania bodźców płynących z otoczenia – nadwrażliwości bądź niedowrażliwości np. na dźwięk czy dotyk. Respondenci mówili o pewnych zaburzeniach sensorycznych objawiających się reakcjami nieadekwatnymi do bodźców, o wyostrejzonej percepcji, dużej bądź małej wrażliwości na bodźce (5%).

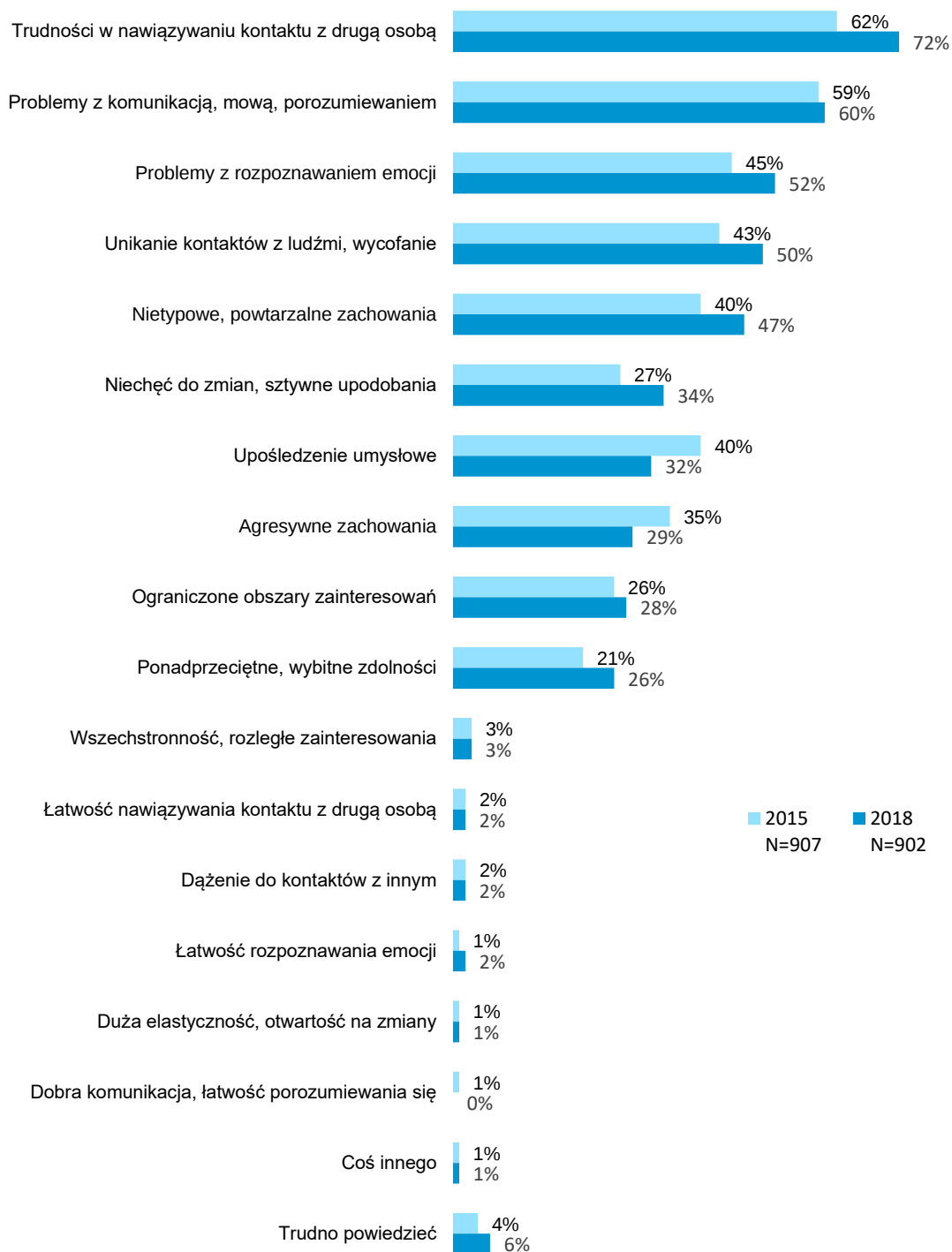
W wypowiedziach pojawiły się również takie określenia osób z autyzmem jak: *nieszczęśliwe i cierpiące* (2%) oraz *niesamodzielne, potrzebujące wsparcia* (1%) lub po prostu inne, trudne, tajemnicze (1%).

Niektórzy badani formułując odpowiedzi na pytania posługiwali się ogólnikami mówiąc, że autyzm to ciężka choroba, niepełnosprawność, choroba genetyczna, trwająca od urodzenia (5%). Sporadycznie, błędnie, autyzm bywał określany jako choroba psychiczna (1%).

Co szczególnie istotne i interesujące, relatywnie wielu respondentom (12%) autyzm kojarzy się głównie z zaburzeniem dziecięcym – wymieniając różne trudności, ograniczenia, cechy mówili oni o dzieciach.

W badaniu przedstawiliśmy ankietowanym listę cech – w zdecydowanej większości opozycyjnych – i poprosiliśmy ich o wskazanie tych, które kojarzą im się z autyzmem. Respondenci na ogół nie mieli trudności ze zidentyfikowaniem cech charakterystycznych dla tego zaburzenia. Autyzm najczęściej kojarzony jest z trudnościami w nawiązywaniu kontaktu z innymi (72%) oraz problemami z komunikacją, mową, porozumiewaniem się (60%). Mniej więcej połowa badanych, którzy słyszeli o tym zaburzeniu, łączy go z problemami z rozpoznawaniem emocji (52%), unikaniem kontaktów, wycofaniem (50%) oraz nietypowymi, powtarzalnymi zachowaniami (47%). Znaczna część ankietowanych wiąże autyzm z niechęcią do zmian, sztywnymi upodobaniami (34%), ograniczonymi obszarami zainteresowań (28%), niepełnosprawnością intelektualną (32%) bądź też ponadprzeciętnymi, wybitnymi zdolnościami (26%). Pozostałe cechy, przeciwstawne względem wcześniej wymienionych, wskazywane były sporadycznie.

RYS. 3. Z czym kojarzy się Panu(i) autyzm? Proszę wybrać z poniższej listy te określenia (cechy, zachowania, ograniczenia), które kojarzą się Panu(i) z autyzmem

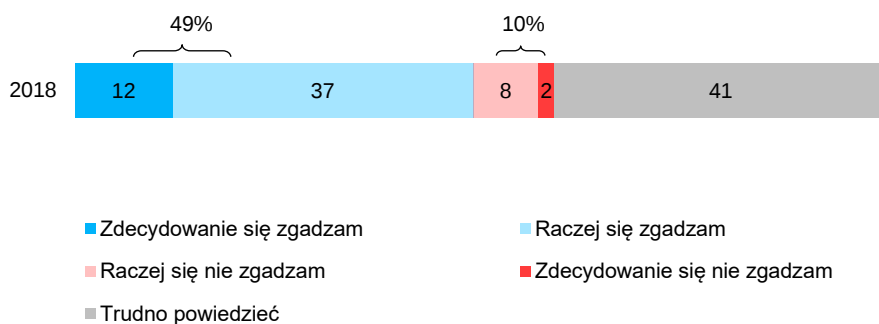
Respondenci mogli wskazać dowolną liczbę cech

W porównaniu z wynikami sprzed trzech lat można zauważyć, że obecnie autyzm częściej kojarzony jest z takimi cechami typowymi dla tego zaburzenia jak: trudności w nawiązywaniu kontaktów z innymi osobami i rozpoznawaniu emocji, unikanie kontaktów z ludźmi, nietypowe powtarzalne zachowania, niechęć do zmian, a także nieco częściej – trudności w komunikacji. Również częściej niż trzy lata temu ankietowani wiążą z autyzmem ponadprzeciętne, wybitne zdolności, rzadziej natomiast niepełnosprawność intelektualną i agresywne zachowania.

Wyniki badania pokazują, że autyzm bywa kojarzony z ponadprzeciętnymi zdolnościami i umiejętnościami. Mniej więcej połowa respondentów, którzy słyszeli o autyzmie, uważa, że wielu wybitnych ludzi miało autyzm, a przeciwnego zdania jest zaledwie co dziesiąty. Znaczna część badanych nie ma zdania na ten temat (41%).

CBOS

RYS. 4. Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie?
Wielu wybitnych ludzi miało autyzm

Badanych zapytaliśmy również, w którym zawodzie, ich zdaniem, najlepiej realizowałaby się dobrze funkcjonująca osoba z autyzmem. Przedstawiliśmy listę zawodów o różnych wymogach, jeśli chodzi o kompetencje merytoryczne i społeczne.

Respondenci najczęściej wyrażali przekonanie, że osoba z autyzmem najlepiej realizowałaby się w zawodach artystycznych (41%), odnajdywałaby się również dosyć dobrze, zdaniem niemałej grupy respondentów, pracując jako informatyk (23%) albo naukowiec (23%). Inne zawody wymieniane były już rzadziej. Mniej niż co dziesiąty ankietowany uważa, że dobrze funkcjonujące osoby z autyzmem realizowałaby się w zawodowych takich jak: pomoc kuchenna (10%), krawiec/krawcowa (5%), sprzątac/sprzątaczką (4%). Autyzm natomiast raczej nie kojarzy się z takimi profesjami jak: tokarz (2%), sprzedawca/sprzedawczyni (2%), kurier (2%), urzędnik/urzędniczka (1%), lekarz/lekarka (1%), prawnik/prawniczka (0%) czy przedsiębiorca (0%). Podsumowując ten wątek można powiedzieć, że w odczuciu badanych autyzm predysponuje do zawodów wymagających pewnej nietypowości spojrzenia, kreatywności bądź umiejętności ścisłych, a zarazem niepolegających na pracy z ludźmi.

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) sądzi, w którym z wymienionych zawodów najlepiej realizowałaby się dobrze funkcjonująca osoba z autyzmem?

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AUTYZMIE (N=903)

FAKTY I MITY

Przedstawiliśmy badanym szereg stwierdzeń dotyczących autyzmu i poprosiliśmy ich o ustosunkowanie się do nich.

Interesowało nas, czy autyzm wiązany jest wyłącznie z zaburzeniem dziecięcym, czy też respondenci mają świadomość, że dotyczy on również dorosłych. Z deklaracji badanych wynika, że mniej więcej co czwarty spośród tych, którzy słyszeli o autyzmie, uważa, iż autyzm jest zaburzeniem dotyczącym jedynie dzieci (24%), a ponad połowa jest przeciwnego zdania (63%). Druga poruszana przez nas kwestia ściśle łączyła się z pierwszą: czy autyzm jest uleczalny. Takiego zdania jest 12% ankietowanych, a zdecydowana większość (70%) sądzi, że nie jest uleczalny. Zdaniem specjalistów, autyzm jako taki wyleczalny nie jest, niektórzy jednak twierdzą, iż pod wpływem terapii i różnorodnych oddziaływań może nastąpić tak duża poprawa w funkcjonowaniu, iż symptomy autyzmu stają się praktycznie niezauważalne.

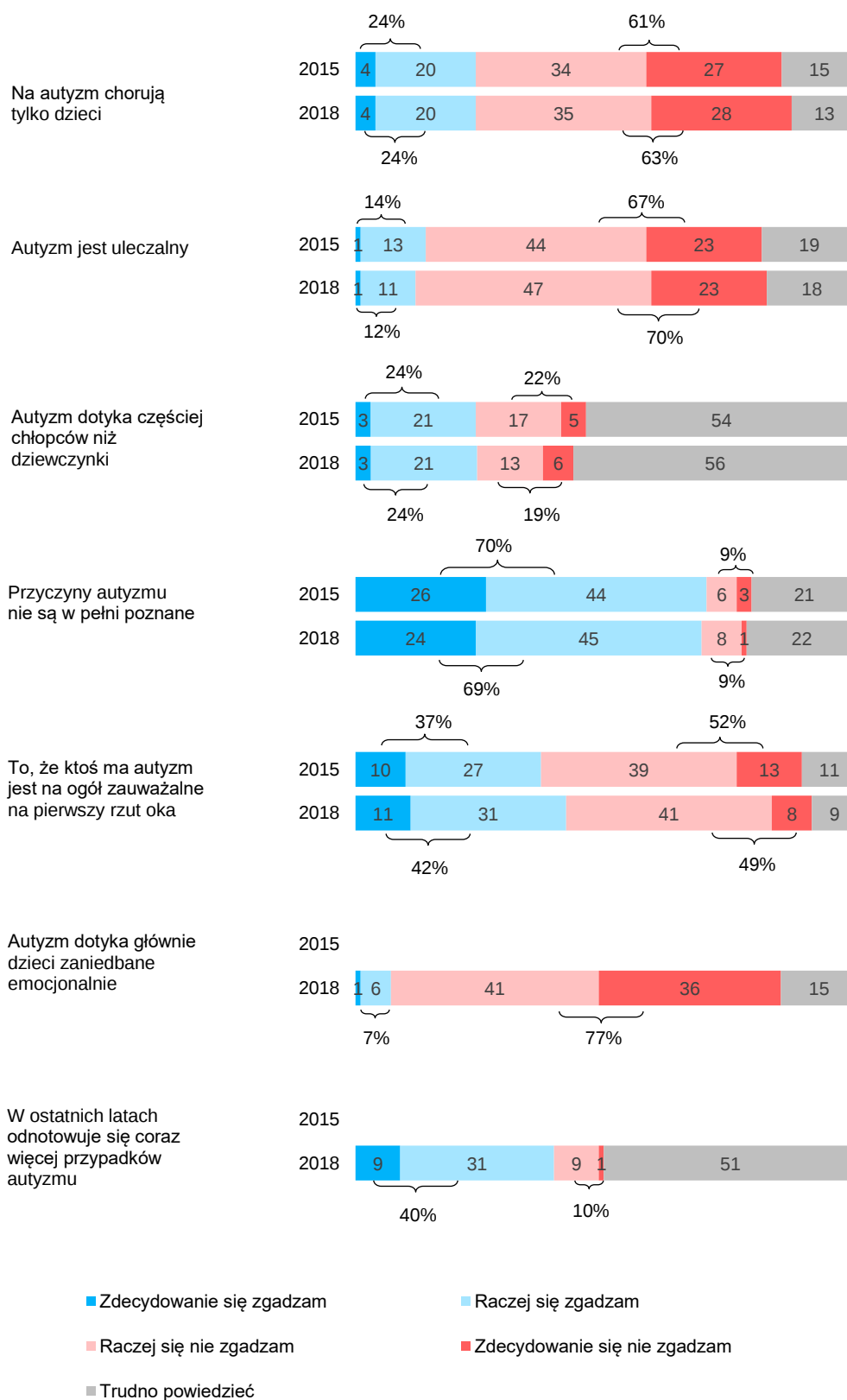
Sprawdziliśmy również, czy ankietowani mają świadomość, że autyzm jest kilkakrotnie częściej diagnozowany wśród chłopców niż wśród dziewczynek. Mniej więcej co czwarty ankietowany tak uważa (24%), większość natomiast nie ma zdania na ten temat (56%).

Interesowało nas także, czy, zdaniem badanych, autyzm jest zaburzeniem dostrzegalnym na pierwszy rzut oka. Opinie w tej kwestii są dosyć podzielone, przy czym w niewielkim stopniu przeważa przekonanie, że nie da się stwierdzić na pierwszy rzut oka, czy ktoś ma autyzm (49% wobec 42%). Warto dodać, że sam proces diagnozowania autyzmu jest złożony i wieloetapowy, a zaburzenia ze spektrum autyzmu należą do tzw. zaburzeń ukrytych, nierozpoznawalnych na podstawie żadnych cech zewnętrznych.

Pomimo wielu badań przyczyny autyzmu wciąż nie są w pełni poznane i takiego zdania jest większość ankietowanych (69%). Kilkadziesiąt lat temu przyczyn autyzmu upatrywano w relacjach rodzic–dziecko, poglądy te jednak nie znalazły naukowego potwierdzenia. Z naszego badania wynika, że w odbiorze społecznym autyzm nie jest związany z zaniedbaniami emocjonalnymi ze strony rodziców (77%).

Znaczna część badanych (40% spośród tych, którzy słyszeli o autyzmie) ma świadomość, że w ostatnich latach odnotowuje się coraz więcej przypadków autyzmu, a czterokrotnie mniej (10%) jest przeciwnego zdania. Jednak co drugi ankietowany nie potrafi ustosunkować się do tej kwestii.

RYS. 6. Czy zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami czy też nie?

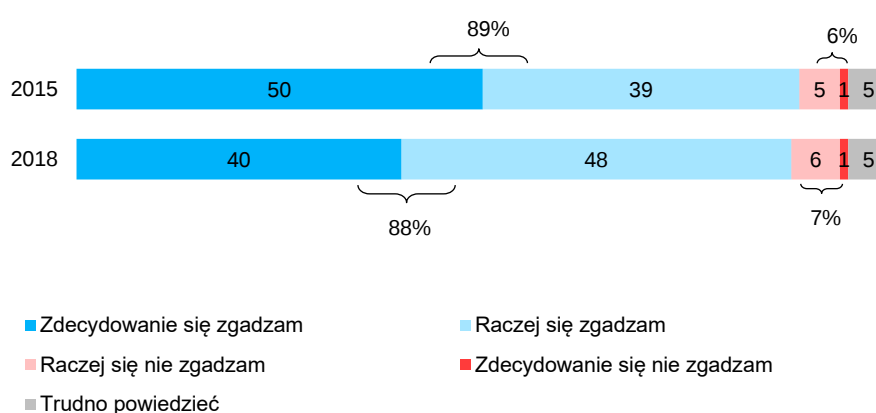

OSOBY Z AUTYZMEM W SPOŁECZEŃSTWIE

Interesowało nas również, jak badani postrzegają sytuację osób z autyzmem i ich rodzin w społeczeństwie, jak osoby z autyzmem są odbierane, jakie jest nastawienie społeczeństwa do nich, a także czy wsparcie ze strony państwa jest w przypadku tych osób wystarczające. Zdaniem ogromnej większości ankietowanych (88%) osobom z autyzmem i ich rodzinom ciężko żyje się w społeczeństwie, a poglądy na ten temat są mało zróżnicowane.

CBOS

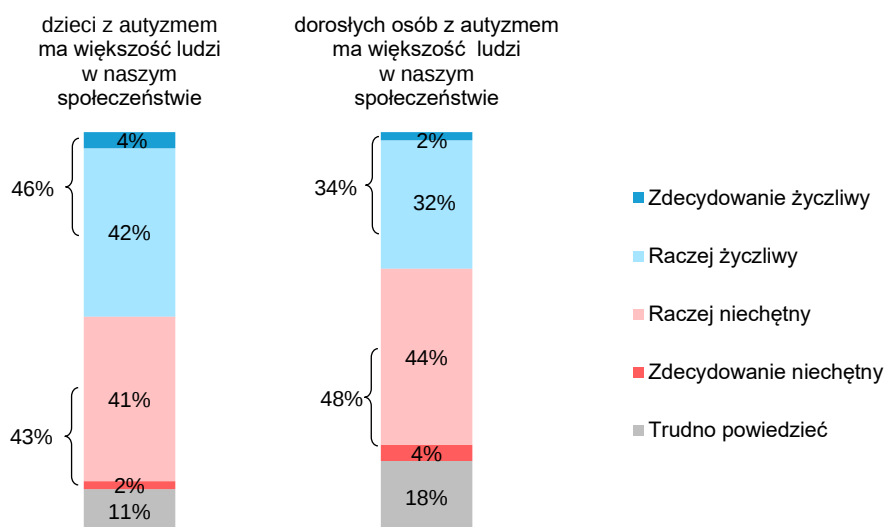
RYS. 7. Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie?
Osobom z autyzmem i ich rodzinom ciężko żyje się w społeczeństwie

Natomiast opinie co do nastawienia większości ludzi w naszym społeczeństwie do osób z autyzmem są dość podzielone. W przypadku nastawienia do dzieci przekonanie, że to nastawienie jest życzliwe nieznacznie przeważa nad opiniami, że jest niechętnie (46% wobec 43%). Z kolei w przypadku nastawienia do dorosłych osób z autyzmem niechęć – w opinii badanych – przeważa nad życzliwością (48% wobec 34%).

Krytycyzm w postrzeganiu nastawienia otoczenia wobec osób z autyzmem, zarówno dzieci, jak i dorosłych, rośnie wraz z poziomem wykształcenia. Ponadto można zauważyć, że mniej przychylnie nastawienie to postrzegają mieszkańcy miast niż wsi, a szczególnie krytycznie oceniają je mieszkańcy największych miast. Stosunkowo rzadko pozytywnie, a często negatywnie nastawienie społeczeństwa wobec osób z autyzmem postrzegają badani w wieku 35–44 lata (zob. tabele aneksowe 12 i 13).

RYS. 8. Jak Pan(i) sądzi, jaki stosunek do:

Aby lepiej zrozumieć nastawienie wobec osób z autyzmem, zapytaliśmy badanych o emocje, jakie, ich zdaniem, odczuwają inni przy bezpośrednim kontakcie z osobami dotkniętymi tym zaburzeniem. Z deklaracji ankietowanych wynika, że kontakty te najczęściej wywołują zakłopotanie (50%), w drugiej zaś kolejności współczucie (34%) i bezradność (30%). Rzadziej towarzyszy im życzliwość (14%), akceptacja i zrozumienie (12%), lęk czy strach (12%). Mniej niż co dziesiąty badany uważa, że wywołują one niechęć (8%), litość (7%) bądź zainteresowanie (6%). Jedynie bardzo nieliczni są zdania, że kontakty z osobami z autyzmem nie wywołują szczególnych emocji (3%), bądź nie mają sprecyzowanego zdania na ten temat (5%).

RYS. 9. Jak Pan(i) sądzi, co na ogół odczuwają ludzie przy osobistym kontakcie z osobą z autyzmem?

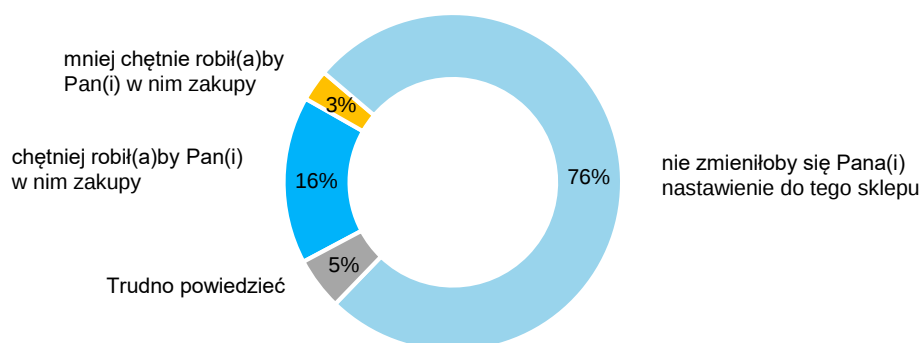
ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AUTYZMIE (N=903)

Pewnym wskaźnikiem nastawienia do osób z autyzmem jest stosunek do ich pracy zawodowej. Zapytaliśmy respondentów, czy gdyby pobliski sklep zdecydował się na zatrudnienie osób z autyzmem, to chętniej robiliby w nim zakupy, mniej chętnie czy też nie zmieniliby się ich nastawienia w tej sprawie. Okazuje się, że zdecydowana większość badanych nie zmieniałaby swojego nastawienia do tego sklepu. Jedynie bardzo nielicznych zniechęciłoby to do odwiedzania go (3%), natomiast co szóstego respondenta zachęciłoby to do robienia w nim zakupów (16%).

CBOS

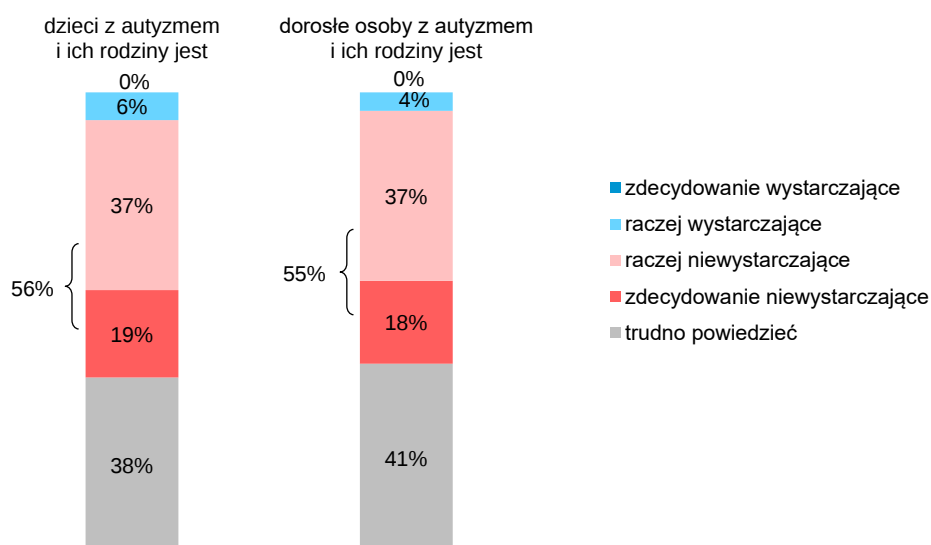
RYS. 10. Gdyby pobliski sklep zdecydował się na zatrudnianie osób z autyzmem, to czy:

Zdaniem ponad połowy badanych, którzy słyszeli o autyzmie, wsparcie ze strony państwa dla osób dotkniętych tym zaburzeniem – zarówno dzieci, jak i dorosłych – jest niewystarczające, jedynie bardzo nieliczni (odpowiednio 6% i 4%) uważają, iż jest ono dostateczne. Mniej więcej dwie piąte ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

CBOS

RYS. 11. Czy wsparcie, jakie obecnie otrzymują od państwa:

Ogromna większość badanych słyszała o autyzmie, a zaburzenie to kojarzone jest przede wszystkim z zamknięciem się we własnym świecie, wycofaniem, wyobcowaniem czy izolacją. Relatywnie często wiązane jest również z trudnościami w kontaktach z innymi, budowaniu relacji i więzi z innymi, a także z problemami w komunikacji werbalnej i pozawerbalnej.

Zakłopotanie, współczucie i bezradność to, zdaniem badanych, emocje najczęściej towarzyszące bezpośrednim kontaktom z osobami z autyzmem. Opinie w kwestii nastawienia społeczeństwa do osób z autyzmem są podzielone. W przypadku dzieci przekonanie, że nastawienie to jest życzliwe, nieznacznie przeważa nad opiniami, że jest niechętne. Natomiast w przypadku nastawienia do dorosłych osób z autyzmem niechęć – w opinii respondentów – przeważa nad życzliwością. Zdaniem ponad połowy badanych wsparcie ze strony państwa dla osób z autyzmem – zarówno dzieci, jak i dorosłych – jest niewystarczające, a tylko nieliczni uznają je za dostateczne.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka

TABELA 1

		Czy słyszał(a) Pan(i) o autyzmie ?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		83	17	1090
Płeć	Mężczyźni	79	21	513
	Kobiety	86	14	577
Wiek	18–24 lata	90	10	85
	25–34	90	10	211
	35–44	88	12	204
	45–54	86	14	164
	55–64	81	19	198
	65 lat i więcej	67	33	229
Miejsce zamieszkania	Wieś	72	28	433
	Miasto do 19 999	88	12	144
	20 000 – 99 999	86	14	267
	100 000 – 499 999	93	7	140
	500 000 i więcej mieszk.	96	4	106
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	61	39	205
	Zasadnicze zawodowe	74	26	268
	Średnie	90	10	331
	Wyższe	98	2	286
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	97	3	107
	Średni personel, technicy	99	1	56
	Pracownicy adm.-biurowi	97	3	65
	Pracownicy usług	83	17	67
	Robotnicy wykwalifikowani	83	17	139
	Robotnicy niewykwalifik.	92	8	39
	Rolnicy	75	25	53
	Pracujący na własny rach.	91	9	55
	Bezrobotni	75	25	33
	Emeryci	71	29	287
	Renciści	59	41	49
	Uczniowie i studenci	91	9	55
	Gospodynie domowe i inni	90	10	85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	98	2	147
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	88	12	91
	sekt. prywat. poza rolnict.	88	12	297
	prywatnym gosp. rolnym	72	28	54
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	76	24	150
	Od 900 zł do 1299 zł	80	20	172
	Od 1300 zł do 1799 zł	82	18	187
	Od 1800 zł do 2499 zł	87	13	142
	2500 zł i więcej	93	7	176
Ocena własnych war. mater.	Złe	75	25	58
	Średnie	77	23	423
	Dobre	88	12	609
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	82	18	41
	Raz w tygodniu	77	23	505
	1–2 razy w miesiącu	85	15	158
	Kilka razy w roku	88	12	234
	W ogóle nie uczestniczy	90	10	140
Poglądy polityczne	Lewica	90	10	187
	Centrum	83	17	275
	Prawica	86	14	343
	Trudno powiedzieć	74	26	270

TABELA 2

		Czy słyszał(a) Pani(i) o zespole Aspergera ?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		40	60	1087
Płeć	Mężczyźni	30	70	511
	Kobiety	49	51	576
Wiek	18–24 lata	47	53	84
	25–34	50	50	211
	35–44	48	52	202
	45–54	44	56	164
	55–64	38	62	196
	65 lat i więcej	22	78	229
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	73	434
	Miasto do 19 999	45	55	144
	20 000 – 99 999	38	62	265
	100 000 – 499 999	59	41	140
	500 000 i więcej mieszk.	73	27	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	18	82	206
	Zasadnicze zawodowe	18	82	265
	Średnie	44	56	330
	Wyższe	73	27	286
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	80	20	107
	Średni personel, technicy	64	36	54
	Pracownicy adm.-biurowi	62	38	65
	Pracownicy usług	40	60	67
	Robotnicy wykwalifikowani	30	70	139
	Robotnicy niewykwalifik.	32	68	39
	Rolnicy	17	83	52
	Pracujący na własny rach.	49	51	55
	Bezrobotni	29	71	33
	Emeryci	26	74	286
	Renciści	29	71	49
	Uczniowie i studenci	55	45	54
	Gospodynie domowe i inni	41	59	85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	67	33	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	45	55	91
	sekt. prywat. poza rolnict.	45	55	297
	prywatnym gosp. rolnym	16	84	53
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	26	74	150
	Od 900 zł do 1299 zł	33	67	172
	Od 1300 zł do 1799 zł	40	60	185
	Od 1800 zł do 2499 zł	47	53	141
	2500 zł i więcej	61	39	176
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	75	58
	Średnie	33	67	421
	Dobre	47	53	607
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	51	49	41
	Raz w tygodniu	34	66	505
	1–2 razy w miesiącu	36	64	157
	Kilka razy w roku	47	53	234
	W ogóle nie uczestniczy	51	49	138
Poglądy polityczne	Lewica	51	49	188
	Centrum	44	56	275
	Prawica	39	61	340
	Trudno powiedzieć	31	69	269

TABELA 3

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? Wielu wybitnych ludzi miało autyzm.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		50	10	41	903
Płeć	Mężczyźni	47	13	40	407
	Kobiety	52	7	41	496
Wiek	18–24 lata	36	17	46	77
	25–34	46	13	40	191
	35–44	53	9	39	180
	45–54	56	8	36	141
	55–64	53	8	39	160
	65 lat i więcej	48	6	46	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	8	54	315
	Miasto do 19 999	49	13	37	126
	20 000 – 99 999	56	8	35	230
	100 000 – 499 999	63	9	28	130
	500 000 i więcej mieszk.	53	16	31	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	35	8	57	127
	Zasadnicze zawodowe	42	9	50	199
	Średnie	53	8	39	297
	Wyższe	58	13	29	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	59	17	24	104
	Średni personel, technicy	57	6	36	55
	Pracownicy adm.-biurowi	53	15	32	63
	Pracownicy usług	43	12	46	56
	Robotnicy wykwalifikowani	52	6	42	115
	Robotnicy niewykwalifik.	50	3	47	36
	Rolnicy	40	9	51	40
	Pracujący na własny rach.	55	15	30	50
	Bezrobotni	50	14	36	25
	Emeryci	47	8	45	204
	Renciści	38	5	57	29
	Uczniowie i studenci	37	20	43	50
	Gospodynie domowe i inni	50	3	47	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	57	12	30	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	53	9	39	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	52	10	38	260
	prywatnym gosp. rolnym	41	9	50	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	43	7	50	114
	Od 900 zł do 1299 zł	49	7	44	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	47	12	41	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	52	9	40	123
	2500 zł i więcej	56	13	31	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	13	37	44
	Średnie	48	6	45	325
	Dobre	50	12	38	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	46	23	31	34
	Raz w tygodniu	45	9	46	390
	1–2 razy w miesiącu	50	7	43	134
	Kilka razy w roku	56	10	35	207
	W ogóle nie uczestniczy	55	11	34	126
Poglądy polityczne	Lewica	58	8	34	169
	Centrum	52	13	35	227
	Prawica	48	10	42	295
	Trudno powiedzieć	41	7	51	201

TABELA 4

		Czy zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniem czy też nie? Na autyzm chorują tylko dzieci.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		24	63	13	903
Płeć	Mężczyźni	25	62	13	407
	Kobiety	23	63	14	496
Wiek	18–24 lata	28	66	5	77
	25–34	19	71	10	191
	35–44	21	66	13	180
	45–54	17	68	15	141
	55–64	34	54	12	160
	65 lat i więcej	27	52	21	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	23	57	20	315
	Miasto do 19 999	24	68	8	126
	20 000 – 99 999	30	60	9	230
	100 000 – 499 999	20	66	13	130
	500 000 i więcej mieszk.	16	76	8	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	30	50	20	127
	Zasadnicze zawodowe	29	54	17	199
	Średnie	23	62	15	297
	Wyższe	18	77	6	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	80	4	104
	Średni personel, technicy	26	66	8	55
	Pracownicy adm.-biurowi	15	76	9	63
	Pracownicy usług	13	68	19	56
	Robotnicy wykwalifikowani	20	69	11	115
	Robotnicy niewykwalifik.	47	35	18	36
	Rolnicy	16	58	26	40
	Pracujący na własny rach.	12	74	13	50
	Bezrobotni	30	63	7	25
	Emeryci	29	54	17	204
	Renciści	35	36	29	29
	Uczniowie i studenci	32	62	5	50
	Gospodynie domowe i inni	28	55	16	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	74	6	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	16	68	17	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	20	68	11	260
	prywatnym gosp. rolnym	17	57	27	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	23	56	21	114
	Od 900 zł do 1299 zł	24	56	20	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	32	58	10	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	29	57	13	123
	2500 zł i więcej	21	73	7	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	19	53	28	44
	Średnie	25	60	16	325
	Dobre	24	66	11	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	39	54	7	34
	Raz w tygodniu	24	59	17	390
	1–2 razy w miesiącu	22	68	9	134
	Kilka razy w roku	21	64	15	207
	W ogóle nie uczestniczy	26	68	6	126
Poglądy polityczne	Lewica	25	64	11	169
	Centrum	26	63	11	227
	Prawica	21	65	14	295
	Trudno powiedzieć	26	58	16	201

TABELA 5

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? Autyzm jest uleczalny.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		12	70	18	902
Płeć	Mężczyźni	12	67	21	407
	Kobiety	12	73	15	495
Wiek	18–24 lata	12	61	27	77
	25–34	9	75	17	191
	35–44	10	74	16	180
	45–54	14	71	15	141
	55–64	13	75	12	160
	65 lat i więcej	13	60	26	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	10	69	21	315
	Miasto do 19 999	11	73	17	126
	20 000 – 99 999	14	70	16	229
	100 000 – 499 999	12	75	13	130
	500 000 i więcej mieszk.	14	64	23	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	12	60	28	127
	Zasadnicze zawodowe	13	67	20	199
	Średnie	11	71	18	296
	Wyższe	12	76	12	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	5	86	9	104
	Średni personel, technicy	10	78	12	55
	Pracownicy adm.-biurowi	15	70	14	63
	Pracownicy usług	14	58	28	56
	Robotnicy wykwalifikowani	8	73	19	115
	Robotnicy niewykwalifik.	17	71	12	36
	Rolnicy	21	58	21	40
	Pracujący na własny rach.	10	75	15	50
	Bezrobotni	21	60	19	25
	Emeryci	14	62	23	203
	Renciści	22	64	14	29
	Uczniowie i studenci	10	64	26	50
	Gospodynie domowe i inni	4	81	15	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	77	13	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	10	71	20	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	11	73	16	260
	prywatnym gosp. rolnym	21	60	19	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	15	69	16	114
	Od 900 zł do 1299 zł	7	73	19	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	9	67	24	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	19	66	15	122
	2500 zł i więcej	12	76	12	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	16	56	28	44
	Średnie	10	70	21	325
	Dobre	13	72	16	533
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	9	73	18	34
	Raz w tygodniu	12	69	19	390
	1–2 razy w miesiącu	9	71	20	134
	Kilka razy w roku	16	68	16	207
	W ogóle nie uczestniczy	10	73	17	126
Poglądy polityczne	Lewica	14	71	15	169
	Centrum	11	71	18	227
	Prawica	12	71	18	295
	Trudno powiedzieć	12	66	22	201

TABELA 6

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? Autyzm dotyczy częściej chłopców niż dziewczynki.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		24	19	56	902
Płeć	Mężczyźni	25	19	55	407
	Kobiety	24	19	57	495
Wiek	18–24 lata	23	29	49	77
	25–34	20	23	57	191
	35–44	24	19	57	180
	45–54	27	16	57	141
	55–64	28	16	56	160
	65 lat i więcej	25	18	58	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	16	60	315
	Miasto do 19 999	26	23	52	126
	20 000 – 99 999	24	20	56	229
	100 000 – 499 999	25	25	50	130
	500 000 i więcej mieszk.	26	17	57	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	21	24	55	127
	Zasadnicze zawodowe	27	18	55	199
	Średnie	24	19	57	296
	Wyższe	25	19	57	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	28	18	54	104
	Średni personel, technicy	39	19	42	55
	Pracownicy adm.-biurowi	25	19	56	63
	Pracownicy usług	22	17	61	56
	Robotnicy wykwalifikowani	19	18	63	115
	Robotnicy niewykwalifik.	17	30	54	36
	Rolnicy	15	18	67	40
	Pracujący na własny rach.	23	13	63	50
	Bezrobotni	13	20	67	25
	Emeryci	26	20	54	203
	Renciści	37		63	29
	Uczniowie i studenci	22	32	46	50
	Gospodynie domowe i inni	23	24	53	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	29	14	56	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	20	61	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	24	21	55	260
	prywatnym gosp. rolnym	15	18	66	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	24	18	58	114
	Od 900 zł do 1299 zł	25	21	55	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	27	19	54	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	29	19	52	122
	2500 zł i więcej	25	21	54	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	13	62	44
	Średnie	26	17	57	325
	Dobre	23	21	55	533
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	30	14	56	34
	Raz w tygodniu	21	19	60	390
	1–2 razy w miesiącu	25	21	53	134
	Kilka razy w roku	28	19	53	207
	W ogóle nie uczestniczy	25	23	52	126
Poglądy polityczne	Lewica	28	20	52	169
	Centrum	24	25	51	227
	Prawica	25	19	56	295
	Trudno powiedzieć	22	14	64	201

TABELA 7

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? Przyczyny autyzmu nie są w pełni poznane.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		69	9	22	903
Płeć	Mężczyźni	68	7	25	407
	Kobiety	69	11	21	496
Wiek	18–24 lata	55	18	27	77
	25–34	61	13	27	191
	35–44	66	10	24	180
	45–54	73	4	23	141
	55–64	74	9	17	160
	65 lat i więcej	76	5	19	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	11	30	315
	Miasto do 19 999	72	10	17	126
	20 000 – 99 999	70	9	22	230
	100 000 – 499 999	75	8	17	130
	500 000 i więcej mieszk.	82	3	14	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	66	7	27	127
	Zasadnicze zawodowe	58	14	28	199
	Średnie	69	8	24	297
	Wyższe	77	8	15	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	79	8	13	104
	Średni personel, technicy	72	11	17	55
	Pracownicy adm.-biurowi	70	11	19	63
	Pracownicy usług	65	11	24	56
	Robotnicy wykwalifikowani	56	10	34	115
	Robotnicy niewykwalifik.	68	5	27	36
	Rolnicy	56	7	37	40
	Pracujący na własny rach.	79		21	50
	Bezrobotni	52	21	27	25
	Emeryci	75	6	19	204
	Renciści	63	11	26	29
	Uczniowie i studenci	57	16	27	50
	Gospodynie domowe i inni	66	14	19	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	82	8	10	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	63	12	25	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	65	8	28	260
	prywatnym gosp. rolnym	55	7	38	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	60	9	30	114
	Od 900 zł do 1299 zł	68	7	24	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	70	11	19	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	74	10	16	123
	2500 zł i więcej	74	8	18	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	69	8	23	44
	Średnie	70	7	24	325
	Dobre	68	11	22	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	65	9	25	34
	Raz w tygodniu	69	10	21	390
	1–2 razy w miesiącu	68	10	22	134
	Kilka razy w roku	67	9	24	207
	W ogóle nie uczestniczy	72	6	22	126
Poglądy polityczne	Lewica	76	8	17	169
	Centrum	72	10	18	227
	Prawica	68	9	23	295
	Trudno powiedzieć	59	10	32	201

TABELA 8

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? To, że ktoś ma autyzm, jest na ogół zauważalne na pierwszy rzut oka.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		42	49	9	903
Płeć	Mężczyźni	46	43	11	407
	Kobiety	39	54	8	496
Wiek	18–24 lata	45	49	6	77
	25–34	34	56	10	191
	35–44	33	62	5	180
	45–54	41	52	7	141
	55–64	50	40	10	160
	65 lat i więcej	52	33	16	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	44	12	315
	Miasto do 19 999	47	46	7	126
	20 000 – 99 999	45	48	8	230
	100 000 – 499 999	38	57	6	130
	500 000 i więcej mieszk.	27	62	11	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	48	32	20	127
	Zasadnicze zawodowe	49	41	10	199
	Średnie	45	48	7	297
	Wyższe	31	63	6	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	65	3	104
	Średni personel, technicy	50	44	5	55
	Pracownicy adm.-biurowi	35	54	11	63
	Pracownicy usług	44	53	3	56
	Robotnicy wykwalifikowani	41	47	12	115
	Robotnicy niewykwalifik.	49	38	14	36
	Rolnicy	40	51	10	40
	Pracujący na własny rach.	22	70	8	50
	Bezrobotni	50	50		25
	Emeryci	52	34	14	204
	Renciści	46	38	16	29
	Uczniowie i studenci	48	43	8	50
	Gospodynie domowe i inni	29	64	7	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	55	7	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	46	45	9	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	37	55	8	260
	prywatnym gosp. rolnym	38	52	10	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	37	51	12	114
	Od 900 zł do 1299 zł	48	43	9	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	46	46	8	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	45	44	11	123
	2500 zł i więcej	32	59	9	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	29	21	44
	Średnie	46	42	12	325
	Dobre	39	55	6	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	35	60	5	34
	Raz w tygodniu	44	46	10	390
	1–2 razy w miesiącu	48	46	6	134
	Kilka razy w roku	39	51	10	207
	W ogóle nie uczestniczy	37	54	9	126
Poglądy polityczne	Lewica	39	55	6	169
	Centrum	37	53	10	227
	Prawica	45	47	8	295
	Trudno powiedzieć	44	43	13	201

TABELA 9

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? Autyzm dotyczy głównie dzieci zaniedbane emocjonalnie.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		7	77	15	903
Płeć	Mężczyźni	11	72	18	407
	Kobiety	5	82	12	496
Wiek	18–24 lata	12	72	16	77
	25–34	2	86	12	191
	35–44	6	80	13	180
	45–54	6	83	11	141
	55–64	13	71	16	160
	65 lat i więcej	10	68	22	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	7	72	22	315
	Miasto do 19 999	7	82	11	126
	20 000 – 99 999	12	76	12	230
	100 000 – 499 999	6	84	10	130
	500 000 i więcej mieszk.	5	84	11	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	15	58	27	127
	Zasadnicze zawodowe	8	69	22	199
	Średnie	9	80	12	297
	Wyższe	3	90	7	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	95	4	104
	Średni personel, technicy	7	88	5	55
	Pracownicy adm.-biurowi	2	89	9	63
	Pracownicy usług	5	75	20	56
	Robotnicy wykwalifikowani	7	71	22	115
	Robotnicy niewykwalifik.	12	72	16	36
	Rolnicy	10	67	23	40
	Pracujący na własny rach.	4	83	13	50
	Bezrobotni	15	76	9	25
	Emeryci	12	69	19	204
	Renciści	15	65	20	29
	Uczniowie i studenci	10	72	18	50
	Gospodynie domowe i inni	5	85	10	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	87	8	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	6	81	13	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	5	79	16	260
	prywatnym gosp. rolnym	10	70	20	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	9	75	16	114
	Od 900 zł do 1299 zł	12	71	17	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	8	74	19	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	9	80	11	123
	2500 zł i więcej	6	82	12	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	70	9	44
	Średnie	8	74	18	325
	Dobre	6	80	14	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6	83	11	34
	Raz w tygodniu	9	74	18	390
	1–2 razy w miesiącu	3	82	15	134
	Kilka razy w roku	7	80	13	207
	W ogóle nie uczestniczy	9	79	12	126
Poglądy polityczne	Lewica	9	80	11	169
	Centrum	7	83	9	227
	Prawica	9	74	17	295
	Trudno powiedzieć	6	74	20	201

TABELA 10

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? W ostatnich latach odnotowuje się coraz więcej przypadków autyzmu.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		40	10	51	903
Płeć	Mężczyźni	38	12	51	407
	Kobiety	41	9	51	496
Wiek	18–24 lata	26	18	56	77
	25–34	43	13	43	191
	35–44	38	10	51	180
	45–54	43	6	51	141
	55–64	43	8	49	160
	65 lat i więcej	34	8	58	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	7	57	315
	Miasto do 19 999	45	13	42	126
	20 000 – 99 999	39	10	51	230
	100 000 – 499 999	39	13	48	130
	500 000 i więcej mieszk.	42	12	46	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	39	8	53	127
	Zasadnicze zawodowe	41	7	52	199
	Średnie	35	10	55	297
	Wyższe	43	13	44	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	18	37	104
	Średni personel, technicy	42	11	47	55
	Pracownicy adm.-biurowi	35	11	54	63
	Pracownicy usług	33	6	61	56
	Robotnicy wykwalifikowani	36	10	53	115
	Robotnicy niewykwalifik.	49	3	48	36
	Rolnicy	41	5	54	40
	Pracujący na własny rach.	35	13	52	50
	Bezrobotni	43	8	48	25
	Emeryci	38	7	55	204
	Renciści	37	5	58	29
	Uczniowie i studenci	23	21	56	50
	Gospodynie domowe i inni	52	10	38	77
	inst. państw., publicznej	42	14	45	144
Pracuje w:	spółce właścicieli prywatnych i państwa	41	8	51	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	38	11	51	260
	prywatnym gosp. rolnym	40	5	56	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	40	6	54	114
	Od 900 zł do 1299 zł	38	10	52	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	43	6	51	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	43	12	45	123
	2500 zł i więcej	38	15	47	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	5	57	44
	Średnie	38	9	53	325
	Dobre	40	11	49	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	57	6	36	34
	Raz w tygodniu	38	9	53	390
	1–2 razy w miesiącu	39	10	51	134
	Kilka razy w roku	38	11	50	207
	W ogóle nie uczestniczy	40	12	48	126
Poglądy polityczne	Lewica	39	13	48	169
	Centrum	44	9	46	227
	Prawica	38	10	51	295
	Trudno powiedzieć	35	7	57	201

TABELA 11

		Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie? Osobom z autyzmem i ich rodzinom ciężko żyje się w społeczeństwie.			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		88	7	5	903
Płeć	Mężczyźni	88	7	6	407
	Kobiety	89	7	4	496
Wiek	18–24 lata	85	13	2	77
	25–34	85	11	4	191
	35–44	87	10	4	180
	45–54	91	5	3	141
	55–64	94	3	3	160
	65 lat i więcej	88	3	10	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	84	8	8	315
	Miasto do 19 999	89	9	2	126
	20 000 – 99 999	95	3	2	230
	100 000 – 499 999	86	10	4	130
	500 000 i więcej mieszk.	88	7	5	102
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	83	8	9	127
	Zasadnicze zawodowe	87	7	5	199
	Średnie	89	8	3	297
	Wyższe	91	6	3	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	94	4	2	104
	Średni personel, technicy	89	11		55
	Pracownicy adm.-biurowi	82	13	5	63
	Pracownicy usług	90	2	7	56
	Robotnicy wykwalifikowani	84	9	7	115
	Robotnicy niewykwalifik.	84	12	4	36
	Rolnicy	84	9	7	40
	Pracujący na własny rach.	93	2	5	50
	Bezrobotni	90	10		25
	Emeryci	90	3	7	204
	Renciści	78	16	6	29
	Uczniowie i studenci	87	13		50
	Gospodynie domowe i inni	92	7	2	77
	inst. państw., publicznej	90	7	3	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	83	8	9	80
Pracuje w:	sekt. prywat. poza rolnict.	89	7	4	260
	prywatnym gosp. rolnym	84	9	7	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	90	7	3	114
	Od 900 zł do 1299 zł	87	7	7	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	87	8	5	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	90	4	5	123
	2500 zł i więcej	90	6	4	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	79	11	10	44
	Średnie	91	5	4	325
	Dobre	87	8	4	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	74	23	3	34
	Raz w tygodniu	88	8	4	390
	1–2 razy w miesiącu	90	4	7	134
	Kilka razy w roku	90	5	5	207
	W ogóle nie uczestniczy	89	7	4	126
Poglądy polityczne	Lewica	92	6	2	169
	Centrum	91	5	4	227
	Prawica	88	8	4	295
	Trudno powiedzieć	82	9	8	201

TABELA 12

		Jak Pan(i) sądzi, jaki stosunek do dzieci z autyzmem ma większość ludzi w naszym społeczeństwie?			Liczba osób
		Życzliwy	Niechętny	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		46	43	11	901
Płeć	Mężczyźni	51	38	11	407
	Kobiety	43	46	11	494
Wiek	18–24 lata	56	37	6	77
	25–34	49	39	12	191
	35–44	35	50	15	179
	45–54	44	45	11	141
	55–64	53	37	9	160
	65 lat i więcej	44	45	11	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	37	12	315
	Miasto do 19 999	42	48	10	126
	20 000 – 99 999	48	41	11	229
	100 000 – 499 999	42	49	9	130
	500 000 i więcej mieszk.	37	50	13	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	59	29	12	127
	Zasadnicze zawodowe	49	41	10	199
	Średnie	47	43	10	297
	Wyższe	38	50	13	278
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	39	50	10	104
	Średni personel, technicy	54	33	13	54
	Pracownicy adm.-biurowi	36	48	16	63
	Pracownicy usług	31	56	12	56
	Robotnicy wykwalifikowani	56	33	11	115
	Robotnicy niewykwalifik.	58	34	7	36
	Rolnicy	56	32	12	40
	Pracujący na własny rach.	42	46	12	50
	Bezrobotni	45	50	5	25
	Emeryci	49	41	10	203
	Renciści	41	52	7	29
	Uczniowie i studenci	52	41	6	50
	Gospodynie domowe i inni	38	45	17	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	43	44	13	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	43	9	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	47	41	12	260
	prywatnym gosp. rolnym	55	33	13	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	38	49	13	114
	Od 900 zł do 1299 zł	50	40	10	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	50	38	12	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	50	42	8	122
	2500 zł i więcej	47	44	9	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	40	47	14	44
	Średnie	42	45	13	325
	Dobre	49	41	10	532
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	33	59	8	34
	Raz w tygodniu	51	37	12	390
	1–2 razy w miesiącu	48	44	8	134
	Kilka razy w roku	45	43	12	206
	W ogóle nie uczestniczy	35	53	12	126
Poglądy polityczne	Lewica	46	47	7	169
	Centrum	45	45	10	226
	Prawica	52	37	11	293
	Trudno powiedzieć	41	44	15	201

TABELA 13

		Jak Pan(i) sądzi, jaki stosunek do osób dorosłych z autyzmem ma większość ludzi w naszym społeczeństwie?			Liczba osób
		Życzliwy	Niechętny	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		34	48	18	901
Płeć	Mężczyźni	39	43	18	407
	Kobiety	30	51	19	494
Wiek	18–24 lata	45	47	8	77
	25–34	37	51	12	191
	35–44	23	59	18	179
	45–54	35	48	18	141
	55–64	41	40	19	160
	65 lat i więcej	32	38	30	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	43	17	315
	Miasto do 19 999	30	47	23	126
	20 000 – 99 999	36	45	19	229
	100 000 – 499 999	33	54	14	130
	500 000 i więcej mieszk.	19	61	20	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	46	30	23	127
	Zasadnicze zawodowe	40	43	17	199
	Średnie	33	50	17	297
	Wyższe	26	57	17	278
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	54	16	104
	Średni personel, technicy	40	44	15	54
	Pracownicy adm.-biurowi	29	50	22	63
	Pracownicy usług	20	59	21	56
	Robotnicy wykwalifikowani	39	43	17	115
	Robotnicy niewykwalifik.	55	35	10	36
	Rolnicy	40	47	12	40
	Pracujący na własny rach.	25	61	14	50
	Bezrobotni	46	42	12	25
	Emeryci	35	38	27	203
	Renciści	32	45	23	29
	Uczniowie i studenci	43	50	7	50
	Gospodynie domowe i inni	24	62	14	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	45	17	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	37	50	13	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	31	52	18	260
	prywatnym gosp. rolnym	39	48	13	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	32	50	18	114
	Od 900 zł do 1299 zł	39	46	15	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	38	41	22	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	30	51	19	122
	2500 zł i więcej	32	51	17	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	39	35	26	44
	Średnie	32	49	19	325
	Dobre	35	48	17	532
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	24	65	10	34
	Raz w tygodniu	38	43	19	390
	1–2 razy w miesiącu	37	51	11	134
	Kilka razy w roku	32	44	24	206
	W ogóle nie uczestniczy	26	59	15	126
Poglądy polityczne	Lewica	33	56	11	169
	Centrum	34	50	16	226
	Prawica	37	43	20	293
	Trudno powiedzieć	32	43	25	201

TABELA 14

		Czy wsparcie, które obecnie otrzymują od państwa dzieci z autyzmem i ich rodziny jest:			Liczba osób
		wystarczające	niewystarczające	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		6	56	38	901
Płeć	Mężczyźni	6	51	43	407
	Kobiety	6	60	34	494
Wiek	18–24 lata	16	40	44	77
	25–34	5	59	36	191
	35–44	3	60	37	180
	45–54	5	56	39	141
	55–64	8	60	31	160
	65 lat i więcej	4	51	45	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	6	53	40	315
	Miasto do 19 999	9	63	28	126
	20 000 – 99 999	6	55	38	229
	100 000 – 499 999	4	55	42	130
	500 000 i więcej mieszk.	5	56	40	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	11	47	42	127
	Zasadnicze zawodowe	5	57	38	199
	Średnie	6	59	35	296
	Wyższe	5	56	40	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	61	35	104
	Średni personel, technicy	6	67	27	55
	Pracownicy adm.-biurowi	8	51	41	63
	Pracownicy usług	3	56	41	56
	Robotnicy wykwalifikowani	5	54	41	115
	Robotnicy niewykwalifik.	5	64	31	36
	Rolnicy	11	44	46	40
	Pracujący na własny rach.	2	42	56	50
	Bezrobotni	7	67	26	25
	Emeryci	7	55	38	202
	Renciści		53	47	29
	Uczniowie i studenci	18	37	45	50
	Gospodynie domowe i inni	4	72	24	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	64	31	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	45	53	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	5	56	39	260
	prywatnym gosp. rolnym	11	42	47	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	7	58	35	114
	Od 900 zł do 1299 zł	4	66	30	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	5	52	42	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	10	50	40	121
	2500 zł i więcej	6	56	38	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	61	35	44
	Średnie	5	57	38	325
	Dobre	7	54	38	532
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	63	33	34
	Raz w tygodniu	6	56	39	389
	1–2 razy w miesiącu	8	49	42	134
	Kilka razy w roku	7	57	37	207
	W ogóle nie uczestniczy	4	63	33	126
Poglądy polityczne	Lewica	5	62	33	169
	Centrum	9	55	37	226
	Prawica	5	53	42	295
	Trudno powiedzieć	6	56	38	201

TABELA 15

		Czy wsparcie, które obecnie otrzymują od państwa dorosłe osoby z autyzmem i ich rodziny jest:			Liczba osób
		wystarczające	niewystarczające	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		4	55	41	901
Płeć	Mężczyźni	4	50	46	407
	Kobiety	4	59	37	494
Wiek	18–24 lata	12	39	49	77
	25–34	2	62	36	191
	35–44	2	55	43	180
	45–54	2	54	44	141
	55–64	5	61	34	160
	65 lat i więcej	5	49	46	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	3	55	41	315
	Miasto do 19 999	8	62	31	126
	20 000 – 99 999	4	53	43	229
	100 000 – 499 999	4	50	47	130
	500 000 i więcej mieszk.	1	57	42	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	6	53	41	127
	Zasadnicze zawodowe	4	55	41	199
	Średnie	4	57	39	296
	Wyższe	3	54	43	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	56	43	104
	Średni personel, technicy	4	69	27	55
	Pracownicy adm.-biurowi	6	48	46	63
	Pracownicy usług	1	55	44	56
	Robotnicy wykwalifikowani	4	53	43	115
	Robotnicy niewykwalifik.	3	68	29	36
	Rolnicy	3	44	53	40
	Pracujący na własny rach.		39	61	50
	Bezrobotni	5	64	31	25
	Emeryci	7	54	39	202
	Renciści		53	47	29
	Uczniowie i studenci	12	37	50	50
	Gospodynie domowe i inni	1	73	25	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	3	59	38	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	47	51	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	3	55	42	260
	prywatnym gosp. rolnym	3	43	55	39
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	3	59	38	114
	Od 900 zł do 1299 zł	4	63	33	139
	Od 1300 zł do 1799 zł	4	51	45	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	4	49	47	121
	2500 zł i więcej	4	55	41	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	57	35	44
	Średnie	4	54	43	325
	Dobre	4	55	41	532
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7	62	31	34
	Raz w tygodniu	4	55	40	389
	1–2 razy w miesiącu	4	51	45	134
	Kilka razy w roku	3	54	43	207
	W ogóle nie uczestniczy	4	60	36	126
Poglądy polityczne	Lewica	2	61	36	169
	Centrum	4	55	41	226
	Prawica	4	51	45	295
	Trudno powiedzieć	5	56	39	201